

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI-ház emeletébe.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „nyilvántartás” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, october 23. 1862.

(D) Az erdélyi oláh köznép birtoklása körül, legalább az urbéres világban, azon szokás divatozott, hogy az apa haláláig gyermekei közt nem oszták szét a telket, azután is a kisebb testvérek a nagyobb köré huzódtak, s így éltek közös háztartással tűrhető jóllétben oly vagyon után, mely szétarabolva egyiküknek sem nyújtott volna életmódot. A munka levén életforrásuk, a család népesedése nem szomorítá az apát, annál több erő dolgozott házában; minden született gyermek új töképezése volt a szegény családnak, s innen magyarázható ezen nép gyors szaporodása. Közülök kevés ment aránylag szolgának, cselédnek; nagy birtok körében élvén, lettek ott maguknak a földmívelés körül oly foglalkozást, mely mellett függetlenségüket fentartották. Itt azonban csak annyit akarunk kiemelni, hogy e nép, mely az emberi kultúrának legalsóbb fokán állván, benne az emberi okosság inkább az ösztönszerűségben nyilvánkozott, mégis rájött a római vesszőcsomag eszméjére; tudta, hogy az egyesült erő megtart, a szétforgácsolt erő semmivé megy.

Igy vagyunk Erdélylyel: sokan küzdenek annak végleges elszakításaért, külön háztartást kívánnak neki, nem fontolva meg, hogy egy külön országos háztartás vitelére nincs ereje.

Azt mondják, mit fog hát tenni Morva, alsó-felső Ausztria, Tirol stb. külön provinciai háztartásával? Azt feleljük: ez apró tartományok csak vármegyéi Ausztriának, de egy közös mercantil érdek, közös arányu mivelődés alatt állván, együttesen a német szövetség tagjai levén, ők kepezik a közvetlen Ausztriát, s mindazon üdvös intézkedések, vívmányok, ugy a szellemi, mint az anyagi téren, melyeket egy államnak a császári trón fénye, az uralkodóház azonos nemzetisége stb. nyújt, mind az ő közös tulajdonuk; övék a börze, a hitelintézetek, a világkereskedelem, a gazdagon dotált germán intézetek, tanszékek, bankok — szóval minden az övék, a mit a germán érdek emelése egy nagy hatalom s körében a nép megalapíthatott, mely hatalomnak és népnek a német szövetséghez viszonya teszi kötelességévé a germán erőt saját körében minél nagyobbra fokozni.

A birodalom egyik tömbje, Ausztria örökös tartományaival, mely az államgazdaság terén a mercantil érdekek befolyása alatt áll.

A birodalom másik tömbje, a magyar királyság e korona tartományaival, s tul ezen Galliczia és Bukovina, mely a fisciort érdekek befolyása alatt áll, s melynek e miatt szükségét az osztrák államgazdasági intézvények — a kereskedelemre levén fektetve — ki nem elégíthették soha.

V. Ferdinánd király és császár ő Felsége uralkodása alatt nagy lendületet vett Magyarország gazdasági kifejlése. Széchenyi nagyságának fényesebb symboluma nincs, mint a Vaskapu megtörése, a gőzhajózás meglendítése s urodalmainak az újabb gazdaság eszméi szerinti rendezése. Ezen vezér iránya a nemzet életgyökerére vitte az új termő földet s a legszilárdabb alapot igyekezett megvetni a magyarok jövő nagyságának.

A fisciort irányu fejlődés gyorsan haladt előre. A világhiállítások igazolják, hogy e téren nem csekély reményt köthetni az ország termő erejéhez. A productio adván az uralkodásnak is erőt, ő Felsége saját dynastiája érdekét is felfogta, midőn Magyarország földipari kifejlésére fordítja figyelmét, minek folytán közelebből is a földhitelintézetet megadta.

E szerencséjére az anyakirályságnak, galvanicus üstét éreztek melléktartományai. Horvátország feljajdult, hogy bámi régóta küzd, neki nincs földhitelintézete; Erdély szintén feljajdult, hogy ő is bámi régóta sürgeti azt, neki sincs hitelintézete.

Sohajthatunk, jaldulhatunk; de kérdjük: azon egy néhány vármegye összege képezhet-e országot, melyből egy új országot akarnak alkotni; képezhet-e oly országot, mely előteremtse azon intézeteket, s a megélhetés mindazon eszközeit, melyek a pénz for-

galmát közvetítik s az ipar minden nemére újabb alapot teremtenek!

Szabályozzátok csak a Maros folyamát, tegyék hajókázhatóvá az Oltot, van-e csak ennyire is erőtok? Állítsatok csak tíz mérföldnyi vasutat, van-e pénzetek, kik az adót is alig birjátok előteremteni?

Szóltok talán gazdag arany hegyeinkről, dús ásványforrásainkról, pompás havasainkról? Mit ér az; tekintélytelen kis provincia, mely az osztrák mercantil csoportozathoz nem tartozik, a magyar fisciort királyságtól önállóságra törekvő gondolatlan dölyffel elfordul; ki hoz töképezést ide, ki hallja meg azoknak szavát, kiknek juhnyájaira egy uzsorás kikezár sem hitelez?

Hol van Dácia nagysága, melyről álmodoztok? Ott van Galliczia nyomora, a mire ébredni, fogtok.

Kérjük ő Felségét, engedjen Erdélynek földhitel intézetet; mert a nép nem levén hitelforrást apró birtokára, s nem levén piacokat, hol terményét gyorsan adja el, kénytelen magára várni az adó executioikat.

E fejszám hazájában, midőn minél több a fejszám, annál nagyobb a szegénység, ki tesz össze töképezést ily hitelintézet megalapítására? És ki jön a külföldről tárczájával Biasini rázós gyorssekerén pénzét ide befektetni, midőn vasuton mehet szilárdabb hitelü országokba pénzét elhelyezni?

Egy ország fejlődési szükségleteire nézve a földhitelintézet csak egy kérdés, egy eszköz, s bírhatja valaha csak ezt is Erdély, mint külön ország? Soha! soha!

A kreditantalt talán boldogítani fogja a kereskedelem él s főbb érdekeikben a mercantilismus-féle hajló százságot, de a magyar, a székely, a román a földbirtokhoz van kötve, annak felvirágzása hozza életre az ő felvirágzását, és ezek hasztalan fognak a kreditantalthoz folyamodni; elvesznek addig mind az uzsorások kezében.

Ha valamibe helyezhetünk még reményt, az csak is az lehet, ha egy testvéries jó indulat ösztönözi fogja a magyar földhitelbankot arra, hogy hatáskörét reánk is kiterjessze, és hogy ha az uralkodó fölség megfontolva hazánk nyomorát, a földbirtokosoknak már is szomorúan jelentkezett bukásait, legfelsőbb jóváhagyását adná a magyar földhitelbank ezen testvéries elhatározására.

Nem akarunk ezuttal e kérdés tárgyalásába ereszkedni, miután erre hazánk egyik szakavatott, s ez ügyben forgott tekintélyt kértük fel, ki arra észrevételeit elmondandja azon alapisrányban, melyben mi is egyetértünk vele.

E néhány sor csak előmozdítja azon nézeteknek és kívánatoknak, melyek a földhitelintézet kérdése körül Erdély tárgyavatott fiainak lelkében fölmerültek.

Reméljük, hogy azon toll, mely e kérdést lapunkban tárgyalni készül, meg fog felelni közös nézeteinknek, s az illetők multhatlanul szükséges figyelmét vonandja ez oly fontos kérdésre.

Árkos, october 16. 1862.

Tisztelt szerkesztőség! Tudom, hogy többfelől kerülendek össze az értesítések azon földrázkódásról, mely ma, Gál napján, e nevezetes napon reggeli 2 óra 40 perc táján történt; mikhez én is értesítésem annnyival inkább csatlakozom, mert, meglehet, az esemény valódi felfogásának kiegészítésére segédül szolgálhatok. Aludtam bár ágyamban, de legelső mozzanatára redőmerő öntudattal fölébredtem. A rázkódás északról délre irányult. Első mozdulata csak egy lökés volt, mely egy rövid másodpercet foglalt magában. Erre szünetelt ugyan egy másod percnyit. Reá megszokadással nélkül tett 3—4 lökést, s a val el is szünt. Került az egész mintegy hat másod percre. Mozgása meglehetősen erős volt, elannyira, hogyha hosszasan tart, maga után jelen tekeny nyomtatókat hagyhatta; de a rövidség miatt minden ártalom és változás nélkül vonult el, jöllehet a fedeleket meglehetősen megrecsegtette. Ennyi a nagyon száraz évhez képest még kevésnek mondható; csak hogy ezután terhesebb ismétlést ne tegyen. Miután megtörtént, visszagondoltam előzményeire, s az előbbeni napról több előjelet találtam: akkor ugyanis, ugy mint 15-én déltáját, minthogy az ég felleggel egészen be volt borítva, a felleggel bizonyos vashamuszian pir festette meg, milyten mások nem látnak napkelés, vagy napbeugrás nélkül; ennek feltűnéséig a szél azon nap mindig nyugatról fútt, feltűnésével egy a nyugatit

átmetező erősebb északi szél állott be, s így fútt, míg a pir néhány perczig látható volt, azután elszűnt s helyét adott a nyugati szélnek; estére az ég kiderült, a pir ismétlődött, de már 9 órakor északra volt fordulva, s már 11 órakor északkeleten volt látható. Más vidékeken, vagy tartományokban történhetett más mérvben; nálunk így történt.

Itt Háromszéken Uzon helységben kiűtött a marhadög; egyéb száma nélkül sok rosra még ez is hátra volt. Hogy ez így van, meg vagyunk győződve, de a mit róla hallunk, abból tévedés kikerüléseért csak ennyit említek: A vezér 3 gazdánál mutatkozott, s a mint birlik, Oláhországból hajtott marháktól eredett; a helység szigorúan őriztetik katonai csapat által; az oct. 11, 12, 13-ik napjain tartott s. sz. gyűgyi őrsi sokadalomra Uzonból marhákat hajtani nem lehetett. Hivatali értesítésből tudom, hogy az ország határszélénél a vesztelési napok tízről 21-re emelvék.

Az említett sokadalom nagyon népes volt; ember elég volt, pénz pedig kevés. A baromvásáron kevés nagy marha költ el, inkább vették az apróbbakat. A marhabus fontja 10, sőt 9 kr. is; azt mondják, Csikban 7 kr., s épp a juhbus 6 kr. Ezen sokadalomunk egyéb viszonyok után, még eddig megtudá akadályozni a gabna ára felszökkenését; mostanság a szebb búzáknak köblét 6 új frton vették.

Az árkosi újjáratemelt előjáróság, hogy a sok égés miatt az erdő kímélve legyen, meghatározta, hogy építendő esztrák rakó bikkbornát nem ad, hanem azt lábraépítendőleg annyi cserefát, a mennyi arra szükséges; azontul az építő annak oldalát állítsa be deszkával; a kiknek pedig házuk leégtek, mindenik számára tartozik vinni minden marhas gazda egy szekér követ.

Őszhatáraink Háromszéken, minthogy az esőt különbözőleg nyerték, sőt sok helyen szárazon is maradtak, azért a vetések ritka helyen kelnek jól.

Kiss Mihály.

Sz. Udvarhely, oct. 12. 1862.

Az emberi élet nem minden alaphoz tartatik egy, az ádáz végzetten szemben folytatott szakadatlan harcra, melynek a sir széleig terjedő küzdelemből, minden talp-alattnyi tért, kisebb nagyobb csatákban és döntő ütközetekben csak makkos tusa mellett kell kivívniunk, s ha lehet! megtartanunk; mert, valamint a hadászatban, a kicsinyzerűeknek tetsző csatáraharcok olykor nagyobb kárt okoznak, az önfeláldozó csatárok felosztott sorai közt, mint néha országok sorsára döntő befolyással bíró ütközetek az egész hadászlopban: úgy az életben az anyagiakért küzdő egyes embernek, mint sorscsatáinak, hogy aránylagos vesztesége nem ritkán sokkal nagyobb dimenziókban örásul fel, mint olykor a minden oldalról megrohant tábor zöme: ezen tételt, fájdalom! csak igen is fenhangon hirdetni és igazolandja az alább leírandó „tűzvész kebelrendítő trageodiája”, mely f. hó 9-én regghajnali órákban a szomszéd Sz. Tamásfalván került színre.

Ugyan is, a házától, kenyérkereseti tüzeltől távollevő Csöndör nevű földmivelő házpadlásán, a még eleven parázscsilamokat rejtő „hamvas-edény” (annyi szerencsétlen tüzest birhett okozja!) gondatlan felretétele következtében, szerencsétlenségre éppen oly időben támadt tűz, midőn a falusi nép, még a reggeli mély álom karjai közt számola be a természet adójával. Azonban az áldott állapotban levő, s a lebetegülés stadiumához közel állott háziaszony és édes anyja, a sustorgó elem terjedését jelező sajátságos pattogás által fölébresztetvén, mindenekelőtt a természet szentesítette édesanyjai ösztön belérzetének hódolva, „állítolag”, (mert hát ki látta?) alvó két kisdódt fekhelyükből felülelt, s kivívén a házból, letette az udvarra; s az alatt, míg a szorongattatott nő, a már lángbaborult szalmazöldű épület padlására sietett, mint mondják, némely becses holmijének mentesítésére, a kihozott gyermekek, bízott a reggeli úde lég hatásától tüzetve, ismét visszamentek a szobába, és ismét fölkeresték (volna?) fekhelyeiket; s a megkondult lármaharang riadójára, az álomból felrázó szomszédok csak akkor kezdetek egyenkint szállingózni a vészhelyére, midőn a házfüdele már derekasan égett, s a segedelem „már késő”, mert lehetetlen volt azért, mivel nemcsak hogy a minden oldalról kicsapongó láng egészen ellepte volt a száraz szalmazöldűt, hanem már a szomszéd B... háza is égni kezdett. A csöndülő nép tehát, a még megmenetethetőnek vélt ház oltása körül csoportosulván, tisztán hallotta ugyan a lángok szerencsétlen martalékának, a kétségbeesés élethál-harcza, küzdelmei közti iszonytgerjesztő jajveszekését, s különösen ezen szavait: „mondják meg az istenért, merre szökjem le?” De a tűz megközelíthetetlen volt, mert kibált az önfeláldozás magára vivő szenvedelmé, s a szánandó sorsban részesült házi asszony négy emberélet árán nyerte el a hamvas-edény nyeli gondatlan elbánásáérti tulságos jutalmát; mert maga az összeomlott szarvazat alatt, két gyermeke pedig az ágyban lelég gyászos kimúlásukat. De a mi ezen szomoró eseményt kiragadja a nem mindennapiság köréből: ez, az a hajmeresztő, hallatlan tény, miszerint az ily szerencsétlenül elégett nő megszzenesült teste, bizonyos idő múlva földre zuhanván a padlásról, az eső okozta megrázkódás miatt szétpattant hullától tökéletesen kifejtett kis gyermek, már szintén megfeketült teteme vált el...

Egy pár végzeteljes percz! s Cs... a házától távollevő jógyekezett székely gazda, egyszerre szerencsétlen

özvegy, gyermektelen apa, s földöntúli koldus? ... de nem, négy szentnek öszterit hulla eltakarításának gondjaival a közirgalom és könyörület kegyelmorzsáira utasított birtokosa lett ő a kínos fájdalomak tengerének, melynek hullámai által, ha el nem nyeletik, Isten műve leand; és a község s vidék jótékony szelleme által, a gyors adakozásban nyújtandó segélyre, mi hogy késni nem fog a háromszorosan sajtolt vérkönyűk letérítésével enyhíteni az égető sebek keserű fájdalomát: hittünk és reményünk...

És így, bevezető sosainkra tekintettel, áll az, hogy „kisszerűt okok, gyakran rendítő okozatok kíséretében járnak”, s hogy ellenben egész községeket látunk elhamvadni a nélkül, hogy ily gyászsemenyek szemtanúi legyünk, melyeket nem egyébrét szabhat a gondviselés a kiszemelt áldozatokra, mint azért, hogy azokon okulva, a polgárat anyagi jólétének biztosítására irányuló rendszabályai a közgazdaságnak, átviteltén a gyakorlati életbe, megszüntjenek „trott malaszt, papírtű” lenni; s vajha minden község papja, mint nép esze akként buzogna a „lángoló” ügyért, mint a derék Pap Antal ur, ki a budai népszínház felvirágzása érdekében pályadíjt hirdetett egy oly népszínműre, melyben az emberi nyomorok ezen egyik legtragikusabb oka a tűzvész elhárítása iránti intézkedések szemléletes és cselekvényileg állítassanak színpadra, hogy innen is hassanak.

r. i.

KÜLÖNFÉLÉK.

— „Oláh Judit” című regényre a könyv megjelenéseig, — melyet november vége felé remélhetni — folyvást elfogadtatnak szerkesztőségünkél az előfizetések, példány után 1 forint beküldése, s a lakhely és utolsó posta pontos kijelölése mellett.

— Lonovics Hollósy Kornélia tegnap délben Simonffy Kálmánnal együtt, Kolozsvárra megérkezett. Szamosújvárról Dengelegi sokan jöttek ki, hol Simai Gergely melegsavakkal bucsuzott el tőle a város közönsége nevében. Többen egész Kolozsvárig kísérték.

— Lonovics Hollósy Kornélia hangversenye mult csütörtökön Szamosújvárt fényesen megtartott. A nagyszámú közönség minden egyes szót erősen megtapsolt; a művésznő énekései pedig, ki ezuttal csupa magyarokat dalolt, lobogó lelkesedést keltettek. Simonffy dalai, és „Hunyadi”-béli kettős előadásokra, mit nemzetünk csalógiánya Pollinussal énekelt, a tetszés különösen viharos módon nyilatkozott s ismételnők kelle. Az előadás egész jóvedelme a helybeli árvaintézet javára volt rendezve, mit a szamosújváriak azzal viszonzottak, hogy a hangverseny alatt egy értékes ezüst tálcza, s serleg és czukortartóval lepték meg a nemes szívű művésznőt. Előadás után nagy díszlakoma adatott, hol a dalok királynője, a közreműködő tagok, a jelenlévő dalzeneköltő Simonffy Kálmán, a haza s több effélékre tüzes felköszöntések mondtak.

— A „Herm. Ztg.” s utána minden német és román lap azon távirati hírt hozza, hogy dobokamegyei ideiglenes t. ülnök Sipotariu urat büntetésből elbocsátották volna a miatt, hogy a császári diplomát védelmezte. Az egész bir nem igaz. Sipotariu urat már régebben áttették volt a belső szolnokmegyei prov. törvényszékhez Dobokából. Ennyi az egész. És még annyit, hogy Sipotariu ur a császári diplomát, mely az otcroyon és az országok bekebelezésének végét kívánt vetni — aligha védelmezte valaha.

— A „P. Lloyd”-nak írják, hogy az erdélyi kancellaria minden intézkedést a szerint tesz meg, hogy a jövő tavaszi Reichsrathba Erdély képviselője is ott legyen. Ugyan e lap írja: „A mint Kolozsvárról vett híresek tudósításából értesülünk, ott a kir. kormányzónál tanácskozással folytak e hó 16. s 17-kén a megyebizottmányok feliratai felett. E feliratok, a mint tudva van, igen különböző nézponok sze-

rint szerkesztettek, s ezek közt a legnagyobb figyelmet a beíró szolnokmegyei (a gr. Teleki Domokos által szerkesztett) vonta magára. Múltan azon válasz, mit ő Felsége a feliratokra fog adni, elvi jelentőséggel bír, nagy figyelemmel vannak a gubernium véleményére, melyet az ország-törvényeit visszaállítani körülmények felirat mellett fogna felküldeni. Nem lehet azonban bizonyosan tudni, ha valjón a gubernium csakugyan fog-e véleményét adni, vagy pedig a feliratokat egyszerűen felküldi a nélkül, hogy önálló indítványt tenne e részben? Ez alkalommal a megyebizottmányok jegyzőkönyvei mind berendeltettek s ehhez képest fogalmazták a kancelláriához teendő értesítést. A tanácskozási tárgy széleskörű, mely jelentékeny ülésezési időt vesz igénybe stb. — Így innak a „Lloyd”-nak; a mennyiben itt e dologról valamit hallhatni a kormányzók még ez ügyben véglegesen nem határoztak, előbb bevárja mindenik megyebizottmány jegyzőkönyvét s nyilatkozatait s azután, ha megteendő véleményadását.

— Marosvásárhelyt oct. 17-kén nyitotta meg gr. Bethlen Farkas ur ő mlga az ottani gazdasági kiállítást. Alttalban dícsérik pomológiai szempontból azon kiállítást. A többek közt gr. Haller Ferencz fehéregyházi kertjéből 77 különböző fajta gyümölcs volt e kiállításon, gr. Lázár Mór Medgyesfalváról, gr. Bethlen Farkas Bonyhárról; gr. Teleki Domokos Gernyeszegről, b. Henter József Kelemtelkéről, dr. Csiki, Marosi, Hajnal és Hines urak Marosvásárhelyről állítottak ki feltűnőbb gyümölcsöket. Érdekes kivált a Hines Dániel kiállítása azáltal, hogy ő almáinak érése alatt a napfény ráhatása által gyümölcseire bizonyos betűket növelt, s így az almákat üveg szekrénybe rakva mondat áll elé beültéből, melyben a hazát, az országos gazd. egyet, s annak köztiszteletű elnökét: gróf Mikó ő mlgtát állteti. Érdekes volt a szőlőkiállítás is, melyet Báthi Gábornak fiata-bázi, gr. Bethlen Farkasnak bonyhai, Rothenthal Heinrich bárónak egerszegi küldeményeik képviseltek kiállításon. Marosvásárhely vidékének gazdag vetemény termelése — melyről a Nyárad-völgyét a székyélecz murekországnak nevezte el — szintén szépen volt a kiállításon képviselve. Feltűnő azonban, hogy a megnyitáson a vidék nem volt kellő nagy számmal képviselve, holott valóban csak örvendés lehet minden alkalom, mely a hazafiak kölcsönös érintkezésére, és anyagi érdekük megrendítésére körüli eszmecserékre alkalmat szolgáltat. Az associatio minden téren szükséges. Ez tette hatalmassá egy részről Angolhont, ez düssá Belgiumot, ezáltal kezd sebesen emelkedni királyságunk hegyny tül része.

— Ö cs. kir. apost. felsége a magyar főkanzellárhoz a nemzeti múzeum és nemzeti színház ügyében oct. 14-ről következő legfelsőbb kéziratot méltóztatott intézni. „Kedves gróf Forgách! Tudomásomra jutott, hogy a néhai nagybátyám, József főlg s Magyarországnak adóra gondoskodása által életbe léptetett nemzeti múzeum és színház, ama segélyezés daczára, melyet ezen két intézet az ország részéről élvez, oly helyzetben vannak, melyben az azok irányában képezhető igényeknek egy általában nem felelhetnek meg. Azon szándékkal, hogy ezen két intézet addig is, míg a törvényhozás úján a szükséges intézkedéseket megtenni lehetősége leand, segélyezésben részesíttessék, önt ezennel föl hívom, hogy Nekem azok helyzetéről, s az azok számára megadandó segély terjedelméről mielőbb kimerítő jelentést tegyen.”

— Az irói segélyegylet bizottmányi ülésében elhatározottat, hogy az elhunyt „legkitűnőbb k ölt ö k” áráit, ha nem folyamodának is, illő gyámolításban részesítenek. Mi helyes és életrevaló intézkedésnek tartanók azt is, ha a bizottmányi határozatilag kimondandó, hogy azon irók, kik magánosan állanak, vagy családdal bírnak és a sors folytonos üldözései által nyomorba taszítottak, szintén — folyamodás nélkül is — még életükben illő segélyezéssel megvizsgáltatnak. V.

— A pesti Takarékpénztár idei tiszta jövedelméből 7000 frtot jótékony célokra adományozott.

— Egy „veterán magyar huszár” levelet intézett Szemere Bertalan urhoz Londonba, s egy pipát is küldött neki tisztelete jeléül.

— Galanthai Eszterházi Pál hg pozsonyi palotáját Pápenheim nevű pénzváltó 50,000 frtért megvette... „Rom-lásnak indult hajdan erős magyar!” jegyzi a „Vezér.”

— Kossuth Lajos és Batthányi Lajos sikerült mellszobrai a sydenhami világhírű kristálypalota ritkaságai között láthatók. Mindkettő Alexi műve.

— Az „Independance belge” bécsi levelezője írja, hogy a „Journ. des Débats”-ban minap megjelent kiegyezkedési cikkek (melyeket annak idején mi is ösmertettünk) Debrauz lovagtól származnak, s hogy a conservatívak Magyarországnak bajlandók is volnának az egyezkedésre, de csak a Deák-párttal lehet egyezkedni, ehhez pedig még nem közeledtek Bécsből.

— A „Vltand” közlebbi számának élén, october 20-ra vonatkozólag ezt olvassuk: A kelet, mely mai politikai szemlénk élén áll, örvendős visszaemlékezést ébreszt bennünk azon napra, mely két évvel ezelőtt Ausztria szabad kifejlődését avatta fel, de örműnkelt megzavarni annak fájdalmas szemlélete, hogy ma, két év után is, az oct. diploma magasztos kibocsátójának nemes céljai oly kevésbé mentek teljesedésbe, miszerint a birodalom nagyobb fele még mindig ellenséges álláspontot foglal el alkotmányos életünknek a febr. patens által czélbavett kifejlődésével szemben. A reichsrath, a mint azt a febr. patens tervezte, már 19 hónap óta szünetel, s a helyett, hogy a szűkebbül ösbirodalmi tanácscsa fejlődésnek, s a magyar koronaországok képviselőit magához vonná, csak azt látjuk, hogy napról-napra mindinkább összemegy. Ma az oct. diploma 2-ik évnapján, mely a bir. tanács tagjainak számát 100-ra határozta, a febr. patens bir. tanácsa, melynek képviselői háza 342 tagból állandna, majd azon számra olvadt le, melyet az octoberi diploma az ösbirodalmi tanács részére határozott. Nem titkolhatjuk el, hogy meggyőződésünk szerint a tapasztalás azt bizonyítja, miszerint az eddig követett ut nem egységre, de a meghasonlás örökítésére vezet, és hogy nagy ideje volna immár inkább a czélt mint az utat tartani szemelőtt s oly útról le kellene térni, mely a czélt oly szembetűnőleg odabozza stb.

— A bécsi „Presse” egy érdekes társalgást közöl, mely egy stájerországi követ s egyik minister között ment volna végbe. A minister tréfásan megjegyzi, hogy a gráci határozattal, a Frankfurtba nem menéssel, semmiesetre sem érhet egyet. „Hogy Frankfurtba menjünk — felelt a követ — előbb tudni kellene, mely álláspontot képviselhetnénk ott. Míg a kormány ki nem jelenti, hogy a februári alkotmányt módosítani akarja, a németosztrákok a német kérdésben nem foglalhatnak állást.” „A februári alkotmány ugy maradt a mint volt” — válaszolt a minister. „Akkor tehát a német kérdésben az álláspont egyszerűen az lenne, hogy Ausztria egész területével belépjen a német szövetségbe?” „Ausztria — volt erre a kis szívszerző válasza — már a német szövetségben van, s nem szükség, hogy abba többé belépjen.”

— Sopronból tudósítják a „W-r”-t, hogy a haditörvénysszékileg elítélt fiatal költő, Örmödy Bertalan, öt hónapi igen szigorú fogsága után f. hó 21-kén szabadon eresztetik. Bebörtönözési ideje alatt senkinek, még itt lakó édes testvéreinek sem volt szabad meglátogatnia, egy héten kétszer csak kenyérrel és vízzel kapott, s egész fogsága alatt alig volt szabad levele.

— Emich Gusztáv, mint a „Bolond Miska” kiadója, szintén megkezdte már a haditörvénysszék által reá mért és feljebbvitel útján is megerősített egyházi fogsága kitöltését.

— Pészak torontálmegyei faluban, mint a „P. N.”-nak írják, nemrég rendeltetések fordultak elő. Az oláh lakosok t. i. nem szívélné jegyzőjüket, néhány emberket azzal küldték hozzája, hogy őt bivatalláról való lemondásra bírják, minthogy nem akarják többé jegyzőjüknek elismerni. A jegyző természetesen szabadkozott, de azzal

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás)

— Sokszor hallottam e szerencsétlen nőről beszélni, s habár mondják, hogy az életben tapasztalt keserűségek őt élessé és gyonyossá tették, mégis balsorsának eredeti oka olyan, hogy ő jobb sorsot érdemelt volna. Elkényeztetve már az atyai háznál az életrevalóság feltételeire nézve, s elkényeztetve az ifjúság által szépségének befolyása alatt, esoda-e ha élni nem tudott szűkre apadt birtokából, s esoda-e ha férjének könynyelműsége szívét megtörte? En milyen fájdalom a nőt, ki szerelmi csalódások miatt szenved. Ha társadalmunk minden rétegét végig tekintjük, el kell ismernünk, hogy azon nők, kiknek kedélye a szerelem, az ártatlan szerelem miatt jön meghasonlásba, sokkal kisebb statisztikai számat adnak, mint a másik nemből valók. Tíz férfi lövi fűbe magát vagy örl meg szerelmi csalódásban, míg egy nő. Ők vagy könnyelműebbek, vagy nagyobb türelmi képességgel vannak teremtve; de mindenesetre egy nő, ki csalódását saját szívébe s nem a világi örömek és léhaságok közé igyekszik temetni, érneiye által jobb sorsot érdemelt volna, mint a minő őt megtörte.

— Lovagiasság ugyan a gyengébbet védeni, de gróf Hallay Marie balsorsa legnagyobb részben saját hibájából eredt. Midőn

András elbujdosott, pár tízezer forintra menő töképenzt hagyott neje kezén, melylyel elvonulva csöndesen élehetett volna, nevelve szerencsétlen gyermekét. Ő a helyett kávé-nénikék gunyolódó társaságát gyűjté maga körül, s élvezetét a gunyban s rágálomban kereste. Igaza van öcsém, hogy a nők más-kint vannak alkotva. A nő ha silyedni kezd akárminő téren, sokkal mélyebben silyed mint a férfiak, szenvedélyes b gondtalanabb lények ők, a perezek befolyásai alatt élnék s ezek sodorják őket magukkal. Küzdenek a perezek hatalma alatt a nélkül, hogy valaha egy tekintet vetnének előre.

— Igaz — szölt Gábor — ők nem sokat számítanak, ebben áll a gyöngeségük, de ez egyszersimund erényük; ez forrása azon gyöngeségnek és ragaszkodásnak, melylyel csüngenek azon, ki bizalmukat s szívüket megnyerte. A számító nő kiállhatatlan lenne. Ritkán is sikerül nekiük a számítás, akárhány viszonyra emlékezhetünk, mely a lányi engedelmesség s anyai vagy nagynéni számitások befolyása alatt köttetett, és mily kevés hozott üdvét az így rendezett életre. Én becsülöm a nőt ártatlan gyöngeségében, midőn szívében csak az érzelem erős; mert ez az ő vezetője, s az ő sorsának intézője. Így a nő balsorsának okát mindig azon férfiakban kereshetni, kik első érzéseit kizsákmányolták. Talán egy férfi valamely nő egész balsorsára nézve a felelősséget magára vállalhatná, midőn annak hajlandóságát elfogadta; az egy csapodárság az, min a férfi nem segíthet; de volna-e csapodár nő, ha nem volnának romlott férfiak? Zováthy Andrásné szívével minden gondolatját, minden óhaját férjének szentel. Hosszas özvegy-

ségében is bármennyire üldözöbe vette a hír, erkölcsi szennyet rajta nem talált. En csodálkozom, ha valahol a lábsarkiaknál is képes lehet elbujdosott rokonuk csöndesen alumi, ha e nőre gondol, ki hozzá kötö egész életét, s kire nézve ez élet oly szerencsétlenül töltött ki.

— Ön nemesen gondolkozik — szölt Rina — e nő valóban szerencsétlen, s férjét nagy vád sújtja.

— Sokat hallottam a grófnőről, mert személyesen nem ismerem. Sokat hallottam családi viszonyairól, s elbukásának körülményeiről. De úgy tetszik előttem, hogy kötelességüket irányában azok sem teljesíték, kiket a társadalmi viszonyok hívnak fel egy nő védelmére, ki természetesen védőjében keserűen csalódott. Sokszor gondoltam gróf Hallay Szilárdra. Részméről mig egy rongyom volna, nem nézném növéremet oly balsors martalékánál, mely nemcsak őt teszi szerencsétlené, de a gróf családi koronájának gombjait tördeli szét. Régebb időben cselelt főri családok látni nem lehetett, kit balsorsában a rangjára irigykedő tömeg oly örmest gunyoljon. Én kárhözottam azon családi dolyföt, mely magában másnemű vért képzel mint másokban, mely ferde felfogással lenézi a rangján aluliakat. Ez nem nemesi jellem, ez nemtelen jellem. De szeretem a nemeset, a főurat, ki családjá becsületére büszke s nem túli annak megaláztatását. A családi nagy nevek a hazáé, a nemzeté, azokra méltatlannak nem szabad lenni, s ha lettek is, nem szabad látszani. Ki a világ szeme előtt nem felel meg a név méltóságának, el kell zárni azt e szemek elől, hogy guny tárgya ne legyen; mert oly ne-

vet szennyez be a nép, melyre az ösök érdemeiért a hazafi büszkeséggel emlékezik. Miért nem tartja házánál növérét gr. Hallay Szilárd? Miért engedí őt egy nyomoru viskóban sinleni saját nevének gyalázatára? Mindenütt a férfiakban a hiba.

— Higye öcsém, eleget küzdött szegény sógorom, de növére kijöhetetlen.

— Boesánat kedves rokonom, a mely részvét heve tán elragad; de kérem, lehet-e kijöhetetlen egy nő, ha banni tudunk vele. Hadd költse el teáját, s ha a mámorig élvezé kedvezéze italtál, aludjék egyik termében az érdemes grófnak. Utoljára is többet költ gróf Hallay Szilárd agaraira, mint a mennyiben növére részére a thea és rum kerülne. Kijöhetetlen csak az örljűt, az ilyet is a gondos család elzárhatja; de világ guny-jánul igazi testvér, igazi rokon testvérét, rokonát s családjá iránti hazafi kötelességét érző férfi, családjá nevét nem engedheti.

— Mind igaz ez, de ő már elvédt s visszaratnani nem lehet, mert mának s örljűt cinizmussal ragaszkodik balsorsához. Ön öcsém nekem is megadta a lecczét, a menyinyben mint testvérem neje, családunk nevét viseli a szerencsétlen nő. De higye el, mindent elkövettem, hogy lakjék házámmal, hol őt kellő könyelemmel látám el. Nem kell annak senki kegye. Sérti a részvét és szálamom; rögeszméje, hogy sorsát a végezt adta s a végeztet sérti, ki e sors folyamának új irányt akar szabni.

— Nem ismerem őt, tehát azt sem határozhatom meg, mennyi részben lehetne az ő szívének kulcsát megtalálni; de úgy hiszem, minden jellemmel lehet banni, ha azon vezérfonalra találunk, mely a szívhez vezet.

le nem cserélték a békétlenkedőket. Midőn egy ízben hivatalos járatban a községből távozott, visszatérése alkalmával házát kitérítve, bútorait és minden holmiját a falu előtti legelőre kihívta. Ezen erőszak miatt a szomszéd Komlósról katonai hatalom kerestetvén meg, egy szakasz desidás jött a faluba, hol most ezek a lázongók lakásaiban vannak beszállásolva. A békesség csak külszínre állt helyre, és nem lehetetlen, hogy a nyugtalankodók keresztülviszik szándékukat, hogy t. i. helybeli pópájok fiát tegyék jegyző-jökké, ha majd a katonaság eltávozik.

Azon megegyezés folytán, mely az osztrák kormány és a bajor, dán, belga kormányok, ugyancsak Svájc között létrejött: azon utazók, kik Ausztriából ezen országokba mennek, vagy megfordítva, nem köteleztetnek többé az illető követések által utlevélüket láttatgatni.

A „P. Hírű” Kismarton tájkáról borzasztó eset felől értesül: az ottani Eszterházy-féle vadaskertnek szinte fallal kerített közbezárt főosztályában már jó ideje tartottak egy tökéletesen megszédített 8 águ szarvast, melyet ajándokkép kedveskedett az ifjú hercegeknek egy köztesületben álló praelátus. A szarvas már ezelőtt sebesebb iramlással és a sürűségei közötti törtései elurulta a csakhamar bekövetkezendő bősziúságot. A szelid szarvas október 8-án az erdőnek (Rieder a neve) ház udvarába szölgő vadaskert kapuját, miután alját kikaparta szarvaival dűlőfélig, vassarkáiból kiemelte és az erdő gyermekeinek lármájára „szabadon a szarvas” az elősített erdősnőt szarvával megátadta, arcát felhasította, balkarját eltörte és bokánál beleakasztva szarva hegyét, egész térdig felszedelte a lábikra husát, és a rémült asszonyt bizonyosan megöli, ha az a maga után berekesztett istállóba nem menekül. A zajra, mely a vadaskert fala melletti szőlőkben a szírtelől nép közt támadt, midőn a bősziús állat az erdőnek a szabadban legelésű teheneit hajszolta, az erdő maga is ott termelt és mivel az tűzbe vett tehének, a szarvas által is követve, egyenesen baba szaladtak, az erdő maga után berakva az udvar kapuját, bizván az állat eddig tapasztalt simulékonyágában, melynek annyiszor nyújtott markából zabot, és mely még a gyermekek kezéből is enyelegve elfogadta a sós kenyeret, egy forgácsos hajgált feléje, hogy a vadaskert félig kidült kapujára tereje, mi között bezárkózott neje azonban a kétségbeesés hangján kiabálta: menekülnek a vad elől, mint ő és gyermekei tették, mert halál fia lesz. A bator férfi (előbb gránátos volt a hercegi várőröké) kinek vállain kettőscsüvű fegyvere csilgolt, nem bízta ily közel a veszedelmet, midőn a szarvas rája rontva, egyszerre egy keresztül dőlt mellét, hogy a szarv hegye a lapocka között bánta tört elő és hatvan négy dőfféssel marczangolta össze a már csak holt testet, a segítségét nem adható, mert véreben fojtogó asszony szemelátára. Végre megérkezett az elkésett segedelem, egy más erdősz, kivel a szarvas szinte szembeszállva, meg is kerülte nehányszor az udvaron álló vastag fát: de ki végre homlokra lötte a vadat, bár első lövéseivel és első megrémülésében a látottakon 4 lépésnyi távolságban elhibázta is azt. Alig volt leterítve a bősziús fenevad, azonnal az ember-szerető hercegek bizott embere jött vizgató szavakkal, pénzösszeggel és orvossal a tragédia színpályára segíni, hol még segíni lehet; azon határozott írásbeli hercegi szóval, hogy az özvegy árvaival együtt az életet keresztül a hercegi pártolójai közé számítvák.

A marhavész hivatalos közlése szerint: Pest, Heves, Borsod, Abau, Gömör, Szabolcs, Veszprém, Mosony, Sopron, Pozsony, Vas, Komárom, Esztergom, Fehér- és Györmegye 81 helységében pusztít, továbbá a Jász- és Kun-kerületekben. Mind e helyeken 52,497 db betegedett meg; ebből 5,638 db felgyógyult, 9,676 elhalt, 40 lebunkóztatott és 919 orvosi kezelés alatt maradt. A marhavész terjedése általánosan megszűnt Hevesmegye, Kömlő, Kompolc és Szászberke, Veszprém megye Keresztur, és Moson megye Magyar-Óvár helységeiben. Ujra kiűzött Pozsonymegye Bögösi Kúrt, Dévény, M. Abouy, Somfa, Wartberg és Födé-

mes s Gömör megye Sz. Király, Györmegye Rába-Szigeth; Oszthely, Böres és Fejért, szintugy Fehérmegye Pieske helységeiben. Jász-Apáthiba pedig az által csempésztett be a marhavész, hogy a lakók a Jász-kisérőn dögveszben elhullt marhák husát tanyáikra hozták.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, oct. 16. Birkenheadből távirják tegnap esti 10 óráról: A „parliamentary debating society” megkísérelte ma este a közlebről félbeszakasztott garibaldi-meeting folytatását. A mint előre lehetett látni, egy nagyszerű kravall lett a következménye. Az irek roppant tömegben nyomultak a tanodaépület felé, melyben a gyűlés tartatott. Az épület minden bejárata keményen meg volt rakva rendőrséggel. 4—600-gig való constabler nyújtott segélyt a rendőrségnek, hogy a néptömeget féken tartsák; mindamellett több egyén sulyosan megsebesült. Sokan az irek közül dorongokkal, rodás kardokkal, késekkel stb. voltak fölfegyverkezve. Még asszonyok is dühöngve avatkoztak a verekedők közé. Egy furia fejszével rohant egy rendőrnök. Hogy a rendőrség figyelmét elvonják s a látkört sőt tétegyék, az irek meggyújtották a városnegyedjékből házak kéményeinek nagyobb részét. Az utcákat csak hamar sűrű füstfelleg borította el, melynek fedezete alatt sok erőszak és gonoszság lőn elkövetve személy és vagyon ellen. Két bolti kirakatban az üvegtáblákat betörték s minden portékát az utcára dobtak ki. E kiesapongások némelyikében asszonyok és leányok voltak a tettesek. Három rendőrhatalnokot kórházba kellett vinni. A békebírák ílést tartottak, s ha a csendháborítás növekedni talál, a készen álló katonaság igénybe fog vétetni.

London, oct. 17. Ma itt ismét nagy garibaldi-meeting volt, melyet ez alkalommal nem zavartak meg az irek. Wood és Taylor parlamenti tagok indítványozták, hogy mondassék ki Garibaldi iránt Anglia legmelegebb rokonszenve; és hogy a franciaia foglalás Rómában, az európai békét veszélyeztető s a be nem avatkozás elvét sértő ténynek nyilvánítsák. Mind a két indítvány egyhangul elfogadtatott.

FRANCIAORSZÁG. Páris, oct. 20. A „Moniteur” mai száma közli az új külügyminiszernek e hó 13 áról kelt körjegyzését, melyben azt jelenti Franciaország külföldi képviselőinek, hogy mily szellemben veszi ő át e minisiterium vezetését. A császár politikája, mely annak május 20-i levelében meg van pendítve, nem változott; ő felsége mint az előtt, úgy a jövőben is ugyanazon érzülettel lesz lelkesítve azon mindkét ügy iránt, melyekre vonatkozólag gondossága bizonyítványait oly bőven tanusította. A császár kormánya az Olaszországban elvállalt kiengesztelés művének szentelendi továbbra is minden iparkodását, a feladat nehézségeinek s nagyságának érzetében ernyedetlenül és nyugtalanság nélkül fogván működni.

A bel- és külföldi lapokban vége hossza nincs a közelebbi minisiterialtozás előzményei- s lehető következményeire vonatkozó fejtegetéseknek.

A „Köln. Ztg.”-nak írják: Thouvenel már hetek előtt levelet intézett a császárhoz, melyben a helyzetéről s a helyzet által parancsolt politikáról öszintén nyilatkozott. E levelben kifejté a minisiter, hogy tekintve a veszélyt, melytől Olaszország a legférfiasabb erőfeszítéssel alig menekült, s tekintve a pápa változatlan magatartását, más politikát kell követni, s ki kell lépni azon helyzetből, melynek meghosszabbítása lehetetlen. A minisiter engedelmet kért azon okmányok közlésére, melyek Franciaország folytonos békítő törekvéseit, más részről azon fogadtatást, melyre azok Rómában találtak, a világgal megismertesse. Ez okmányok közlése felderíté a helyzetet, és utolsó intéstül szolgálja a római udvarnak. Ha e lépés Rómában tekintetbe nem vétetné, akkor a nevezett minisiter úgy gondolkozik, hogy a megoldást egyedül Olaszország segélyével kell megkísérteni.

Thouvenel, levelét azon alázatos nyilatkozattal zárta be, hogy ha ő felsége nézeteit el nem fogadná, akkor visszaléphetésére kell engedelmet kérnie, mert ily körülmények közt megszűnt hasznos eszköze lenni a császári politikának. A császár ezen levélre adott válaszában kérte a minisiter, várja meg Biarizből visszatértét, midőn is személyesen fog vele értekezni. Később beleegyezését adta az okmányok közléséhez, melyeket egész Európában előjell tekintettek arra, hogy a császár politikája Olaszország irányában kedvezőbb fordulatot vesz. Midőn a császár visszatért, Thouvenel igen jóakarólag fogadta, bár neki és Nigra lovagnak öszintén kijelentette, hogy e pillanatban mit sem tehet. Franciaország kénytelen fenntartani a status quo mindaddig, míg magához méltó szabadsággal járhat el e kérdésben. Lavalette is értesítve lőn a császár ezen elhatározásáról, de a minisiterának a császár visszatérte óta soha sem foglalkozott a római kérdéssel. E hó elején magához hivatta a császár Thouvenelt és kijelentette, hogy lemondását elfogadja. Thouvenel azonnal közölte társaival e határozatot. Hosszas tanácskozás után, Persigny, Fould, Roucher, Baroche és Morny is elbocsátatásukat kérték. A császár magához hivatván Fould urat, hosszasan társalgott vele, megmagyarázván neki, hogy lehetetlen jelenleg más politikát követnie Rómában. Drouyn belépése nem jelzi a politika megváltoztatását. Minden a réginiél marad, s ő kéri Fould urat, vegye vissza lemondását. A császár okai nem téveszték hatáskút. Fould ur értekezvén hivatalaírsaival, rábírta őket, hogy lemondásukat űk is vegyék vissza. A válság tehát csupán Thouvenel kilépésére olvadt le, s Thouvenel most már kétszeresen sértve érzi magát, mivel társai, kik vele eddig rendesen egy ösvényen haladtak, most elhagyták Lavalette is értesítve lőn, hogy Rómában ő sem igen kedves lesz, és azért sietett benyújtani lemondását.

A fenebbi tudósítás írója határozottan kifejezi, hogy a minisiterialtozás nem volt semminemű, olasz kérdésben tartott minisiteri tanácskozmány eredménye. Más tudósítások szerint ellenben a császárnak Biarizból visszaérkezése után az első minisiterialtozásban két pont állapítottat meg határozottan: 1) A császár Olaszország egységét, ugy mint azt Turinban értelmezik, nem tartja összeférhetőnek Franciaország érdekeivel. 2) A franciaia csapatok Rómában maradnak, míg Olaszország sorsa fölött egy európai congressus véglegesen nem határoz. Még több! A császár pár nappal ezelőtt kijelentette, hogy a zürichi béke még most is érvényes, és az is marad, míg más szerződés által megsemmisítve nem lesz, s egyuttal hozzátevé: „Nem hiszem, hogy szövetségessémenek az olasz királynak, valaha eszébe jutott volna, kibuvni e szerződés kötelezettségei alól.” A császárnak ezen nyilatkozatát tudtára adták Thouvenelnek, hogy ideje visszavonulnia.

Drouyn de Lhuys külügyminisiterre neveztetését állítólag a császárné eszközölte ki. A császárné birta rá Drouyn de Lhuys urat, hogy politikai programját illetőleg némi engedményeket tegyen, s ezáltal a császár és az új minisiter között némi egyetértés jöjjön létre. Drouyn de Lhuys ugyanis egy értekezlet alkalmával a császár előtt nem a római status quo, hanem azon tartományok visszaadása mellett nyilatkozott, melyek jelenleg a piemonti király birtokában vannak. A császár azonban nem levő hajlandó elfogadni e politikát, a császárné rábírta a minisiterjelöltet, hogy elégedjék meg a status quo-val. Drouyn de Lhuys másik engedménye abban áll, hogy megígérte, hogy a porosz-franciaia szövetség létrehozására közre fog működni, bár rokonszenveit és meggyőződésénél fogva inkább Ausztriához hajlik. Az olasz egység eszméje tehát, mint egy híres államférfi magát kifejezte, épp oly messze van a valóságtól, mint Thouvenel a külügyek vezetésétől. A császárné egy beszélgetés alkalmával állítólag következőleg szolt Nigra lovaghoz: „Elhítheti ön nekem, hogy Róma sohasem szűnik meg a kath. világ fővárosa lenni. Ön kormányának és házának a legnagyobb szolgálatot tenné, ha arra bírná, hogy programjából e kifejezést „Olaszország, Rómával

Zováthy Andrásnének pedig van szíve, mert mondják, hogy férjét ma is mélyen szereti s boldogságáért naponta imádkozik, holott ez töle csak átkot s megvetést érdemelne.

— Ön nemes szívű — szolt Rinald — s érzellemmel szorítá meg ifju vendége kezét. Így kell érezni egy ifjunak, ki még kevés küzdelen s családon ment át életében, s kevés ellenkező gondolkozásról s jellemmel jött összekötözésbe. Részméről Zováthy Andrásné hajthatlan jellemnek vélem, azt hiszem, hogy rajta valamely esőndes tébolyodottság vett erőt. Szereti ösem a zenét? folytató Rinald, más irányt adva a beszélgetésnek.

— Mindent szeretek, a mi a művészet s költészet körébe tartozik.

— Talán játszik is valamely hangszeren.

— A fuvalót és zongorát gyakoroltam.

Növém igen szépen játszik a zongorán.

— És ki volt mestere?

— Mondhatni önmaga. En iskolai pályám alatt alkalmat nyertem e hangszer megismerésére. Korlátoltabb anyagi viszonyok közt valánk, hogy sem lehetett volna zongoramestert tartani házuknál. Megismerttettem Elizt a hangjegyekkel s a zongoraiskolával. A falusi lét elég időt enged a tanulmányokra, és Eliz nagyon sokra ment.

— Meg fogom őt hallgatni — mondá Rinald — én igen szeretem a zenét. Kedves anyja közt s közöttem a régi jó ismeretséget egy kis családi viszály megzavarta volt. Ugy hiszem, kevésbé voltam e kérdésben hibás, minthogy kedves anyja el ne fogadja látogatásunkat.

— Azon közbejött viszály nem idézett fel semmi gyűlöletet, és most már különben

is ki van egyenlítő, mert alapoka azon levelek kérdése volt, melyeknek átvétele végett nyertem meg szíves meghívását. Külömben is anyám mindig kegyelettel emlékszik azon időkör, midőn együtt bíztam atyafiágban állottak, s kedves lesz előtte a viszontlátás szerencséje — szolt Gábor.

— Menjünk öcsém! bíralja meg Izidorám zongorajátékát, most éppen őrája van — szolt Rinald — s karongfoga Gáborát, a salonba mentek.

Izidora félbehagyva játékát felállott, puha hó kezét zongorája földelzetén nyugtatva, s gyöngén pirult arcezzal váró tekintettel nézett az érkezőkre.

— Jól sejtetted, Izidorám kedves rokonunkat, Zováthy Gáborát láttad a minap közös östünk sirjánál. Viseltesetek egy más iránt atyafias érzelmeikkel — szolt Rinald.

— Legelőbb is panaszom van Gáborra, hogy előbb kívánt megismerni az ösöket, mint az utódokat. Reményem, hogy ezért őnt atyám illendőleg meg is dorgálta.

— Ennél kedvesebb való rédm néve nem lehet — szolt Gábor — a holtak szelleme csak méltányolhatja azon kegyeletet, melyvel az unokák poraik iránt viseltettek; de előtök legkedvesebb lehet, ha az élő utódok atyafias egyetértéssel gyűlnek össze sirjaik körül. Kedves nagysád győződjék meg, hogy e napot, mely szíves ismeretségekhez juttat, legkedvesebb emlékeim közt fogom megőrizni.

Hasonló beszélgetés közt megtörtént az első ismeretségek, mely a vérségi viszony bízálmias vidámságával volt fűszerezve.

Csak Spott Villiam areza volt hideg s zárkózott, kinek kancsal szeméből olykor deomonias tűz szikrázott ki, midőn Izidorát

Gábor vidám nyájaskodása által némileg elragadtatva látá.

Végre játszani kezdett a hülygy a zongorán, játéka könnyű és izlésteljes volt, mely fiatalunkat nagyon gyönyörködtet; ki miután némely zenedarabokra igen is műtőzi észrevételeket tett, csak hamar Rinald kérésére Izidorát váltá fel a zongorajátszásban.

Végre négy kézre kezdett játszani. Gáborra a bájoló hülygy ily közlésége lelkesítő hatást gyakorolt. Igen szépen játszott, mialatt lelke földfeletti érzések befolyása alatt álla. Midőn a játék közben keze Izidora kezével érintkezett, úgy érzé, hogy delezés utakon tűztenger szállott át egész lényébe. Areza égett, s szeméi különös fényvel ragyogtak. Izidorára tekintett s a lány arczaít élénk pirorítá el. A ki feltalálta, hogy négy kézre játszódnak a zongorán, alkalmat kívánt magának keresni, hogy a lélek hangjain szólhasson egy hülyghez, kit másképp meg nem közelíthete.

Az ifju pár lelke a játék alatt végtelen sokat beszélt egymással. Midőn a játékot végzéék, mindkettő sokkal régiebb ismerős volt mint kezdeteikor, s midőn az étterem ajtai megnyitáltak és fiatalunk férfias karján érzé a hülygy puha, kerek, finom karjait, úgy rémlék előtte, hogy a föld minden boldogsága vele van; gyöngéden szorítá magához e kedves kart, melynek finom melegsége s gyöngéd remegése égető tűzzé s villanyesapássá erősödött, míg az ifju szívég behatott.

Valahogy így kezdődik a szerelem. Senki sem látta azon átköszendő titkos tüzt, az anyagi tan hirdetői soha sem fogják megfeythetni az érzellem szellemi működését, melynek rugója nem a vágy, nem a számi-

tás, nem a képzelődés, mert a valódi szerelem két lénynek szellemi egysége. A mit a vágy, számítás, húság keltett fel, az mind csak fattyu kinövése az érzelmek világának.

Ostobább étel nincs a levesnél, csoda, hogy e kevés zsirral vegyített vizet hogyan tette Európa legnagyobb része rendes táplálékává! Mig az étező társaságnak sikerül azt elhagylott fövel lekanalozni, mely nemcsak legeg a társaság felett, melyet csak a kanál és tányér halk esőrómpölése s egy-egy kevésbé aesthetikus étkezés idegbeszántó szűrésölése zavar meg. Szeretnők látni azon költőt, aki a leves fogyasztását eszményíteni képes volna. Ha Diána földhözverte saját találmányát a fuvalót, midőn a víztükreben meglátta, hogy a fuvalójáték az ajkat mint eltorzítja: ugy csak bámulunk lehet korunk Diánait, hogy a levesfogyasztás ellen hadjáratot nem indítottak; azonban tiszteltel hajlunk meg ama hunyadmagyi kisasszony előtt, ki pár évtized előtt saját asztalánál győzött meg minket azon róla terjedett hír valóságáról, hogy ő nem szokott enni. (Legálább emberek előtt nem.) Bizonyosan meglátta egykor, hogy a leves fogyasztásban mily kevés a szép izlés. Az egész világ érzi ezt. Nézzétek csak jól szemközt azt, ki a levest fogyasztja s nagyobb zavarba jön mint a legatus a miatyánkál, midőn legelőbb áll a szószeken. Szerencsére ugy van az ember a levestel, mint a szivarfüsttel; senki sem érzi a füst felhőt, ha az ő száijából is gyaaparszik az; így senki sem látja hogyan fogyasztja szomszédja a levest, minthogy mindenki el van foglalva saját feladatának lekanalozásával. (Folytatjuk.)

